

**Göteborgs
Stad**

Handlingsplan för nationella minoritetsfrågor

Innehåll

Del 1.....	3
Inledning.....	3
Göteborgs Stads uppdrag.....	4
Bakgrund	4
Syftet med handlingsplanen.....	4
Insatser och uppföljning.....	5
Mål och ansvar	6
Del 2.....	9
De nationella minoriteterna.....	9
Nationellt.....	9
Göteborg	9
Behovskartläggning	10
Från erkännande till egenmakt	11
Erkännandet – synliggörande.....	11
Egenmakt – arbete med prioriterade områden	12
Samrådet	13
Aktuell Lagstiftning.....	14
2000-talet	14
Språklagen (2009:600).....	14
Ny lag (2009:724) gällande nationella minoriteter 1 januari 2010	15
Strategi för romsk inkludering 2012-2032	15

Del 1

Inledning

Detta är en handlingsplan för Göteborgs Stad som gäller de erkända nationella minoriteterna judar, romer, samer samt tornedalingar. Sverigefinnar, som är en av de fem erkända minoriteterna, omfattas inte av denna handlingsplan eftersom Göteborgs Stad är del av finskt förvaltningsområde. Det finns istället en separat handlingsplan för detta.

Handlingsplanen är framtagen tillsammans med de fem organisationer Stadsledningskontoret haft samråd med under 2013: Judiska församlingen i Göteborg, Kulturgruppen för resandefolket, Romska rådet i Göteborg, Sameföreningen i Göteborg samt Tornedalingar i Göteborg. Den är alltså baserad på den information och de behov som kommit fram i dessa möten.

Arbetet med nationella minoriteter i Göteborgs Stad sker inom ramen för arbetet med mänskliga rättigheter. Mänskliga rättigheter är i sin tur grunden till stadens arbete och berör alla människor och alla myndigheter. Handlingsplanen är tänkt att fungera som ett första steg i stadens arbete med nationella minoritetsfrågor och ska kunna revideras vid behov.

Handlingsplanen består av två delar. Del 1 beskriver syftet med handlingsplanen och sätter upp stadengemensamma mål med tillhörande ansvarsställen. Del 2 innehåller bakgrundsinformation kring den genomförda behovskartläggningen samt den aktuella lagstiftningen om nationella minoriteter. Denna del kan vara bra att läsa för den som arbetar med frågorna.

För att konkretisera de mål och etappmål som framkommer i handlingsplanen finns ett förslag på konkreta insatser som bilaga. Insatserna har minoritetsgrupperna själva föreslagit för att de ska anse att staden uppfyller lagstiftningen. Bilagan kan därför vara en vägledning för handlingsplanens ansvariga nämnder och förvaltningar i sitt fortsatta arbete inom nationella minoritetsfrågor.

Göteborgs Stads uppdrag

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade i juni 2011 att ge stadsledningskontoret i uppdrag att utarbeta en handlingsplan för arbetet med de nationella minoritetsfrågorna. En handlingsplan kan på ett tydligt sätt visa att ansvaret för minoritetsspråkens fortlevnad ligger hos hela samhället och kommunstyrelsen rekommenderar att stadsledningskontoret ska ha en löpande dialog med företrädare för de nationella minoriteterna.

Syftet med handlingsplanen

Syftet med handlingsplanen för nationella minoritetsfrågor är att skapa tydlighet i ansvaret för frågorna samt att säkerställa att Göteborgs Stad lever upp till internationell och nationell lagstiftning som i sin tur fastställer de nationella minoriteternas rättigheter. Särkilt fokus ska ligga på barn. Göteborgs Stads arbete med att upprätthålla de nationella minoriteternas rättigheter ska präglas av dialog, samråd och långsiktighet. Handlingsplanen är framtagen i samråd med företrädare för de nationella minoriteterna, ska kunna revideras i samråd med dessa och ska utgöra en del av stadens arbete med de mänskliga rättigheterna.

Staden ska *skydda* de nationella minoriteternas rättigheter och *främja* deras möjligheter att utveckla kultur och språk. Handlingsplanen för fram de nationella minoritetsgruppernas behov, med särskilt fokus på barn. Handlingsplanen ska säkerställa att de nationella minoriteterna ges möjlighet till inflytande i frågor och beslut som berör dem samt att de i samråd med staden fortlöpande och långsiktigt kan konkretisera den nationella minoritetspolitiken.

För att kunna säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter i Göteborg krävs en inventering av hur de nationella minoriteterna uppfattar att situationen ser ut idag. Sedan kan rättigheterna omsättas i faktiska insatser efter de behov minoriteterna själva har framfört. För att uppnå detta har en behovskartläggning gjorts tillsammans med företrädare för de nationella minoriteterna i Göteborg (se sidan 10) och ett förslag till konkreta insatser tagits fram (se bilagan).

Denna handlingsplan föreslår att ansvariga förvaltningar gör en inventering av sitt eget arbete och utifrån denna handlingsplan upprättar egna formulerade mål och aktiviteter för att säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter. Tanken med handlingsplanen är alltså att den ska fungera som ett ramverk för verksamheter: de övergripande målen för Göteborg återfinns i denna handlingsplan medan konkretiseringen av målen sker på verksamhetsnivå (se bilagan för förslag till konkreta insatser).

Insatser och uppföljning

Under 2013 gjordes en behovskartläggning där de nationella minoritetsorganisationerna tog fram förslag till konkreta insatser som de anser att det finns behov av i Göteborg. Utifrån dessa insatser har etappmål satts upp i tabellen nedan och kopplats till lagstiftningen. Varje etappmål har tilldelats ett eller flera ansvarsställen inom stadens organisation. Etappmålen har i sin tur kopplats till övergripande mål från kommunfullmäktiges budgetinriktningar.

Tanken med handlingsplanen är att varje relevant förvaltning tar sig an tabellen nedan och de konkreta insatser i bilagan som minoritetsorganisationerna tagit fram. Uppföljning sker både genom det ordinarie uppföljningsarbetet men också i samarbete med stadsledningskontoret. Det senare sker då staden rapporterar till Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget en gång om året vilka har uppföljningsansvar av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Tabellen nedan ska kunna revideras vid behov av minoritetsgrupperna i samråd med Göteborgs Stad. Detta sker i samrådsmöte med stadsledningskontoret, aktuellt ansvarsställe och ansvariga kommunalråd. Kommunstyrelsen beslutar om handlingsplanen medan ansvariga nämnder och förvaltningar beslutar kring de föreslagna insatserna i bilagan. Detta bör ske i samråd med minoritetsgrupperna. Huvudsakligen ska arbetet med nationella minoriteter, precis som med andra samhällsgrupper, behandlas inom ordinarie rutiner och därmed ingå i ordinarie budgetarbete.

I lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk står följande.

Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor.

I koppling till detta ansvarar Stadsledningskontoret som samordnande funktion för att:

1. Två gånger per år bjuda in de nationella minoriteterna till samrådsmöte där representanter för kommunstyrelsen deltar samt tjänstemän från relevanta verksamheter och förvaltningar. Detta i syfte att på ett systematiskt sätt ta in synpunkter och ge tillfälle för staden och minoritetsgrupperna att utbyta erfarenheter och behov av samarbete kring det fortlöpande arbetet.
2. En gång om året bjuda in till ett öppet möte för nationella minoriteter där den som önskar är välkommen att delta, föreningsaktiv eller ej.
3. Fortlöpande ta emot samtal eller besök av de minoritetsorganisationer som är representerade vid samrådsmötena eller andra representanter för minoritetsgrupperna som söker kontakt. På så sätt kartläggs fortlöpande behov som minoriteterna har och som de önskar samverka med staden för att lösa.

Mål och ansvar

Övergripande mål enligt inriktning i kommunfullmäktiges budget		
Göteborgarnas möjligheter till demokratiskt inflytande ska säkerställas genom att 1. Invånarna ska ges ökad kunskap om sina rättigheter 2. Stadens verksamheter ska bli mer lyhörda för medborgarnas rättigheter 3. Främja de målsättningar som återfinns i ramkonventionen om skydd för de nationella minoriteterna och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.		
Etappmål för ökad synlighet	Koppling till lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk	Ansvarsställe
Informationen om nationella minoriteters rättigheter ska finnas tillgänglig.	3 § Förvaltningsmyndigheter ska när det behövs på lämpligt sätt informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter enligt denna lag.	Ansvar: Nämnden för konsument- och medborgarservice i samarbete med stadsledningskontoret.
Göteborgs Stad ska, så långt det är möjligt, ge muntlig eller skriftlig kommunikation på aktuellt nationellt minoritetsspråk.	9 § Utanför ett förvaltningsområde har enskild rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket. 11 § Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.	Ansvar: Stadsledningskontoret i samarbete med stadsdelsnämnder och relevanta förvaltningar

Göteborgs Stad ska, så långt det är möjligt, ge tillgång till äldreomsorg på nationellt minoritetsspråk.	18 § En kommun i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller delar av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska. Detsamma gäller kommuner utanför ett förvaltningsområde, om kommunen har tillgång till personal som är kunnig i språket.	Ansvar: Stadsdelsnämnder i samarbete med stadsledningskontoret
De nationella minoriteterna ska uppmärksammas och fördomar ska förebyggas.	4 § I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.	Ansvar: Stadsledningskontoret i samarbete med utbildningsnämnden
Synligheten för de nationella minoriteternas kultur ska öka.	4 § I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.	Ansvar: Kulturnämnden i samarbete med stadsledningskontoret
Främjande av nationella minoriteters kultur och språk.	4 § I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.	Ansvar: Stadsdelsnämnder, kulturnämnden och idrotts- & föreningsnämnden

De nationella minoriteternas möjlighet till språkbruk ska öka.	4 § I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt 9 § Utanför ett förvaltningsområde har enskilda rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket. 11 § Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.	Ansvar: Stadsdelsnämnder, utbildningsnämnden samt nämnden för konsument- och medborgarservice
Göteborg som pilotkommun för romsk inkludering ska arbeta fram hållbara strukturer för fortsatt arbete för inkludering av romer.	Den nationella strategin för romsk inkludering, även kopplad till internationella mänskliga rättighetslagar.	Ansvar: SDN Östra Göteborg

Del 2

De nationella minoriteterna

Nationellt

Varje enskild individ avgör själv om personen anser sig tillhöra en nationell minoritet eller vill göra anspråk på det skydd och stöd som samhället erbjuder minoriteterna. Tillhörigheten baseras alltså på självidentifikation. En individ kan känna tillhörighet till flera minoriteter. Något tvång för personen att ingå i en minoritet finns inte. Enligt svensk lag får ingen registrering av tillhörighet till minoriteterna ske varken nationellt eller kommunalt.

2011 genomförde Hugo Valentin-centret i Uppsala en kunskapsöversikt om nationella minoriteter på uppdrag av konstitutionsutskottet. Här konstaterar man att det finns brist på studier av minoriteterna. Kulturen "...spelar roll för bevarandet av både språk och kulturell identitet" (s. 107). Några studier finns om vissa minoriteter men studier om tornedalingar och resanderomer saknas. När det gäller samer, sverigefinnar och tornedalingar är de ofta kopplade till kultur och språk. I romers och judars fall är fokus många gånger på intolerans.

Enligt översikten är "...språkvården central och borde finansieras i tillräcklig grad för att kunna arbeta på ett sätt som möter de nya behoven som aktualiserats i samhället." (s. 114) Man poängterar även att

För att Sverige ska kunna uppfylla sina minoritetspolitiska åtaganden enligt Europarådets konventioner och den nationella minoritetslagstiftningen behövs ett målmedvetet och långsiktigt arbete för att synliggöra och stärka de nationella minoriteterna samt bevara och utveckla deras språk och kulturer i Sverige. Studierna visar med all tydlighet att det finns ett växande intresse för de nationella minoritetsspråken bland minoriteterna själva, trots att överföringen av språket mellan generationerna på många håll har upphört. (s. 114)

Göteborg

Personer tillhörande de fem erkända minoriteterna finns i Göteborg. Det är inte möjligt att avgöra hur många individer dessa minoriteter utgörs av. Alla nationella minoriteter finns representerade inom föreningslivet. Göteborgs Stad har, inför framtagandet av denna handlingsplan, arbetat med fem organisationer som representerar olika nationella minoriteter: Judiska församlingen i Göteborg, Kulturgruppen för resandefolket, Romska rådet i Göteborg, Sameföreningen i Göteborg samt Tornedalingar i Göteborg. Dessa föreningar beskriver sin minoritet på följande vis:

Judar. Judiska församlingen är den dominerande organisatören av judiskt socialt, traditionellt, kulturellt och religiöst liv i Göteborg som tar hand om sina medlemmar "från vagga till grav". Det

gemensamma språket i församlingen är svenska. Gudstjänstspråket är hebreiska till skillnad från jiddisch som är det erkända nationella minoritetsspråket.

Romer. Minoriteten består av flera olika kulturella grupper med skilda behov. I Göteborg lever romer under beteckningar som kelderara, lovara, arli, gurbeti, tjurara, kaale, rumungri, machvaia och ashkalije. Som del av den romska minoriteten erkände riksdagen även de resande eller resandefolket. Det erkända minoritetsspråket benämns romani chib. Med den beteckningen avses en språkfamilj där de ingående språkvarieteterna skiljer sig mycket åt. Alla varieteter inom romani chib utgör erkänt minoritetsspråk.

Samer. Förutom som nationell minoritet är samerna också erkända som urfolk. I Göteborg bor till exempel nord-, lule- och sydsamer samt norska och finska samer. Det erkända minoritetsspråket heter samiska. Samiskan brukar delas upp i bland annat syd-, lule- och nordsamiska.

Tornedalingar. De som härstammar från den del av Tornedalen som ligger i Norrbotten kallar sig vanligen tornionlaaksolaiset, medan de som härstammar från Lappland ofta kallar sig lantalaiset. Vissa kallar sig kväner. Tornedalingarna har som modersmål meänkieli, ett språk som har flera varieteter och ibland också kallas tornedalsfinska och kylänsuomi (byfinska). Det erkända minoritetsspråket heter meänkieli.

Behovskartläggning

Stadsledningskontoret har haft samrådsmöten med representanter för nationella minoritetsorganisationer för att forma denna handlingsplan. Den nationella minoriteten romer är i samrådet uppdelad enligt önskemål från minoriteten till två grupper, romer och resande. Samråd med fem organisationer från minoritetsgrupperna judar, resande, romer, samer samt tornedalingar har skett genom att:

- Stadsledningskontoret har gjort en kartläggning av minoritetsgruppernas upplevelse av behov tillsammans med representanter för minoritetsgrupperna där man gemensamt även kommit fram till nedan prioriterade områden och konkreta insatser i bilagan.
- Stadsledningskontoret har ombett representanter för de fem minoritetsorganisationerna att ha synpunkter på hela handlingsplanen, inklusive upplägg, text och förslag till vidare arbete.

Under samrådsmötena med stadsledningskontoret har minoritetsgrupperna fört fram de behov av insatser som de anser behövs för att staden ska uppfylla lagens tre målområden: 1. Informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter. 2. Främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur, särskilt minoritetsspråket och barns utveckling av en kulturell identitet. 3. Samråda med representanter för minoriteterna i frågor som berör dessa.

Nedan följer en kortfattad resumé av varje minoritetsgrupps uttryckta behov i januari 2013 och som återigen stämts av i maj 2014.

Judar. Viktigt att förebygga fördomar genom information tillsammans med kulturfrämjande aktiviteter. I och med lagen om nationella minoriteter har skolorna fått i uppdrag att undervisa om de nationella minoriteterna, deras historia, kultur, traditioner och religion. Detta har ökat trycket på judiska församlingen i Göteborg som anordnar utbildningar och visningar av synagogan. Detta leder till ökade utgifter för församlingen. Judiska församlingen har större behov av att medlemmarna kan hebreiska än jiddisch i Göteborg.

Resande. Kulturgruppen för resandefolket understryker synliggörandet som en del i erkännandet av de resande. Information om de resande behöver nå ut till majoritetssamhället och integreras i skolan. Det finns inte tillräckligt med informationsmaterial om resandekulturen. Kulturgruppen är missnöjd med att ingen modersmålsundervisning erbjuds elever som identifierar sig som resande. Det finns behov av språkrevitalisering.

Romer. Romska rådet i Göteborg uttrycker behov av synliggörande av minoriteten och information till majoritetssamhället för att förebygga fördomar. Detta kan bidra till att skapa acceptans för romer i samhället, på bostadsmarknaden och i arbetslivet. Utbildning, hälsa och arbete tillsammans med bostad inklusive bostadsmiljö är de största områdena där insatsbehoven finns för romer i Göteborg. Även kulturfrämjande aktiviteter är av vikt för rådet.

Samer. Det största behovet som Sameföreningen i Göteborg framför handlar om synliggörandet av minoriteten och information om minoriteten till majoritetssamhället. Revitaliseringsinsatser för samiska språk och nya former för att hitta språklärare anses angeläget. Ett behov av äldreomsorg på samiska språk finns samt främjande insatser för samisk kultur, både för personer inom de egna grupperna och till majoritetssamhället.

Tornedalingar. Då föreningen Tornedalingar i Göteborg är ganska ny har man svårt att uttrycka behov och anser sig ej kunna tala för alla tornedalingar i Göteborg. Det föreningen ser som mest akut är synliggörandet av minoriteten samt språkrevitalisering av meänkieli. Nya sätt att hitta språklärare och önskemål om inventering av stadens medarbetare som talar språket uttrycks.

Från erkännande till egenmakt

Erkännandet – synliggörande

Synliggörande är det område som alla minoriteter prioriterat vid samråd med stadsledningskontoret. Synliggörandet är en form av erkännande att de nationella minoriteterna finns och är en del av Göteborg och samhället i stort. Minoriteterna i Göteborg uttalar att majoritetssamhället inte har tillräcklig kunskap om eller förståelse för minoritetsgruppernas historia, kultur, språk och religion. För att minska fördomar, för att öka förståelse och för att förebygga kränkningar är medvetenhet och kunskap om minoriteterna några av de viktigaste faktorerna, enligt minoriteterna själva. Insatser behöver fokusera på synliggörande för att minoritetsgrupperna ska ges lika förutsättningar som majoritetsbefolkningen.

Arbetet med synliggörande bör ha som utgångspunkt att ifrågasätta normer och inkludera alla diskrimineringsgrunder. Tillgång till kultur, språk, social omsorg och skolundervisning är mänskliga rättigheter. Arbetet kräver att många olika perspektiv hålls levande samtidigt.

De minoritetsrepresentanter som stadsledningskontoret haft samråd med sedan 2004 anser att resurser behöver tillsättas för att staden ska kunna skydda och främja minoriteterna och ge dem möjligheter att utveckla sina respektive kulturer.

Egenmakt – arbete med prioriterade områden

Från erkännandet till egenmakt innebär att minoriteterna ska kunna ta makt över sin egen vardag, sina förutsättningar och rätten att bli jämlikt behandlad. De nationella minoriteterna i Göteborg har pekat ut fem områden inom vilka insatser behövs för att åstadkomma egenmakt. Genom alla fem områden löper synliggörandet som en röd tråd och återkommer i form av kommunikation, information, utbildning och ökad förståelse för minoritetskulturer.

Kommunikation innebär information till allmänheten om att det finns nationella minoriteter och vilka dessa är. Detta är en legitimitetsfråga och behovet av att sprida kunskap om minoritetsgruppernas historia, kultur, språk och religion är prioriterat. Synliggörandet förväntas av minoriteterna kunna skapa en högre grad av förståelse för minoriteterna och förebygga fördomar och diskriminering.

Fritid, kultur och religion. Gemensamt för alla minoriteter är behovet av att utöva rätten till sin kultur eller öka intresset för sin kultur genom fritidsaktiviteter. För judar handlar detta om rätten till utövandet av religion och kultur. Genom kommunens stöd till fritidsaktiviteter kan staden främja såväl gemenskap inom minoritetsgruppen som mellan minoriteten och majoritetssamhället. Detta kan skapa en högre förståelse för minoriteten. Fördomar och diskriminerande handlingar skulle därmed i längden kunna minska. Barn och ungdomar är en prioriterad målgrupp.

Språk. Flera av Sveriges nationella minoritetsspråk är i behov av revitaliseringsinsatser. Information från skolan om rätten till sitt språk och möjlighet till modersmålsundervisning behöver utvecklas och förbättras för att nå ut till föräldrar och barn. Formerna för tillgång till undervisning i nationella minoritetsspråk behöver utvecklas.

Skola/utbildning och barn/unga. Alla minoriteter i Göteborg understryker vikten av skolans roll i synliggörandet av minoriteterna. Under skoltiden ska barn och ungdomar få kunskaper om de nationella minoriteterna och deras historia. Som ett led i arbetet att minska fördomar och utanförskap ska undervisning medvetandegöra elever om minoriteternas historia, religion, kultur, tradition och språk. Detta kan även leda till ökad stolthet hos minoriteterna. För alla nationella minoriteter i Göteborg är det av betydelse hur det kommer att se ut för framtida generationer och man understryker vikten av dessa ämnen i skolan. Här betonas även modersmålsundervisning. För romerna är tillgången till och deltagande i utbildning centralt.

Social omsorg. Detta område har i skilda former nämnts som prioriterat av alla minoriteter. Här ingår äldreomsorg, hälsa och rätten till bostad. Om det finns personal som talar samiska och meänkieli ska kommunen, enligt lag, kunna ge äldreomsorg på dessa språk. Äldreomsorg och hemtjänst nämns av alla

minoritetsgrupper som områden där man behöver öka språktillgängligheten och Göteborg bör sträva efter att tillgodose dessa behov.

Dessa fem övergripande områden har, som nämnts tidigare, resulterat i ett separat förslag till konkreta insatser. Dessa finns i bilagan och kan användas av förvaltningar som en del i sitt arbete med nationella minoritetsfrågor.

Samrådet

Samrådet är det forum för erfarenhetsutbyte där kommun och representanter för minoritetsgrupper möts och lär av varandra. I nuvarande nationella och internationella lagstiftningar understryks att staters och kommuners arbete med minoritetsfrågor ska ske i samråd med representanter för dessa grupper. Det ska systematiskt inhämtas synpunkter för att skapa en balans mellan kommunens arbete och minoriteters behov. Samrådet skapar bättre underlag för beslut och möjlighet till inflytande och delaktighet. Detta leder till ökad egenmakt för minoriteterna och skapar forum för en starkare demokrati.

I Europas ramkonvention om skydd för nationella minoriteter § 15 står att kommunen ska "skapa nödvändiga förutsättningar för att den som tillhör nationella minoriteter effektivt skall kunna delta i det kulturella, sociala och ekonomiska livet samt i offentliga angelägenheter, särskilt sådana som berör dem." I minoritetslagens tredje målområde, paragraf 5, står att förvaltningsmyndigheter ska ge nationella minoriteter inflytande så långt det är möjligt i frågor som berör dem. Det är i beslut som fattas av kommunen i samråd med minoriteterna som lagstiftningen konkretiseras.

Sedan 2004 inbjuder stadsledningskontoret representanter för nationella minoritetsorganisationer två gånger per år till samrådsmöten där representanter för kommunstyrelsen, stadsledningskontoret och andra relevanta förvaltningar deltar. Under 2014 är de inbjudna organisationerna en ifrån varje minoritetsgrupp, men staden tar gärna emot åsikter ifrån andra organisationer och enskilda personer inom minoritetsgrupperna. Nuvarande samarbeten kan därför komma att vidgas med tiden då Göteborgs Stad är öppen för att ta emot perspektiv ifrån alternativa röster, föreningsaktiva eller ej. Inom varje minoritetsgrupp finns varierande antal åsikter, perspektiv och syn på kultur, språk och barns behov vilket gör att samrådet med tid bör utökas.

Aktuell Lagstiftning

2000-talet

Sedan år 2000 har Sverige en samlad nationell minoritetspolitik i och med att regeringen samma år ratificerade *Europarådets ramkonvention till skydd för nationella minoriteter* samt den *européiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk*. Det innebär att Sverige sedan dess har fem erkända nationella minoriteter: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar med de erkända språken jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli.

De nationella minoriteterna har en uttalad samhörighet, en egen religiös, språklig eller kulturell tillhörighet och en vilja att behålla sin identitet. De har dessutom funnits i Sverige under lång tid. Samiska, finska och meänkieli uppfyller kravet på historisk och geografisk anknytning, medan jiddisch och romani chib är geografiskt obundna språk i Sverige.

I artikel 1 i Europarådets ramkonvention slås fast att "skyddet av nationella minoriteter och av de rättigheter och friheter som tillkommer personer som tillhör dessa minoriteter utgör en integrerad del av det internationella skyddet av mänskliga rättigheter". Mänskliga rättigheter medför ansvar och skyldigheter för det offentliga gentemot befolkningen. Den kommunala verksamheten har alltså skyldighet att beakta dessa rättigheter i sin planering och i genomförande av sina aktiviteter.

De nationella minoriteternas rättigheter inkluderas i övriga mänskliga rättigheter. Här ingår internationell lagstiftning såsom FN:s barnkonvention eller den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna samt nationell lagstiftning såsom skollagen, för att nämna några exempel. Det finns ett tydligt fokus på barn i lagstiftningen om nationella minoriteter som gör att barnens perspektiv speciellt ska beaktas.

Språklagen (2009:600)

1 juli 2009 fick Sverige en *språklag (2009:600)*. Där fastslås att svenska är vårt huvudspråk. Som huvudspråk är svenskan samhällets gemensamma språk som alla bosatta i Sverige ska ha tillgång till och som ska kunna användas inom alla samhällsområden.

Språklagen fastslår också att den som tillhör en nationell minoritet ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråket. "Det allmänna", ska enligt språklagen, ansvara för att varje person ges tillgång till språket.

Ny lag (2009:724) gällande nationella minoriteter 1 januari 2010

I syfte att stärka de nationella minoriteternas rättigheter och för att höja ambitionen i minoritetspolitiken lämnade regeringen år 2009 propositionen *Från erkännande till egenmakt 2008/09:158*. Utifrån denna trädde den nya lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk i kraft 1 januari 2010.

Lagen har tillkommit för att förtydliga de nationella minoriteternas rättigheter. Den inkluderar tre målområden i de så kallade "grundskyddsparagraferna":

3 § Förvaltningsmyndigheter ska när det behövs på lämpligt sätt informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter enligt denna lag.

4 § I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.

Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

5 § Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor.

Utöver detta har samiska, meänkieli och finska så kallat "förstärkt skydd" i lagen bland annat genom rätten att använda dessa språk i muntliga och skriftliga kontakter med myndigheter.

Uppdraget för nationell uppföljning av lagen har gått till Sametinget och Länsstyrelsen i Stockholm som rekommenderar att kommuner tar fram en handlingsplan för arbetet med minoritetslagen.

Strategi för romsk inkludering 2012-2032

2012 beslutade regeringen om en strategi för romsk inkludering under åren 2012-2032. I april samma år utsågs Göteborg till en av fem pilotkommuner för romsk inkludering. Det övergripande målet är att

Den rom som fyller 20 år 2032 ska ha likvärdiga förutsättningar i livet som den som är icke-rom och att romers rättigheter då tas tillvara inom ordinarie strukturer och verksamhetsområden i lika hög grad som den övriga befolkningens.

Pilotprojektet i Göteborg löper fram till 2015 och uppdraget innebär att staden ska utveckla sätt att integrera romers rättigheter i ordinarie strukturer utifrån principen om icke-diskriminering. Strategin fokuserar på samhällsområdena utbildning, arbete, bostad, hälsa, social omsorg och trygghet, kultur och språk samt civilsamhällets organisering.

BILAGA

Maj 2014

Förslag till konkreta insatser

för arbetet med nationella minoritetsfrågor

Övergripande mål enligt inriktning i kommunfullmäktiges budget		
Göteborgarnas möjligheter till demokratiskt inflytande ska säkerställas genom att 1. Invånarna ska ges ökad kunskap om sina rättigheter 2. Stadens verksamheter ska bli mer lyhörda för medborgarnas rättigheter 3. Främja de målsättningar som återfinns i ramkonventionen om skydd för de nationella minoriteterna och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.		
Etappmål för ökad synlighet	Koppling till lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk	Insats och ansvarsställe
Informationen om nationella minoriteters rättigheter ska finnas tillgänglig.	3 § Förvaltningsmyndigheter ska när det behövs på lämpligt sätt informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter enligt denna lag.	Det ska finnas Insats: Information på goteborg.se om Göteborgs Stad på nationella minoritetsspråk. Ansvar: Nämnden för konsument- och medborgarservice i samarbete med stadsledningskontoret.
		Insats: Uppdaterad information på goteborg.se om de nationella minoriteternas rättigheter på svenska samt minoritetsspråket. Ansvar: Nämnden för konsument- och medborgarservice i samarbete med stadsledningskontoret.

		Insats: Ett kalendarium på goteborg.se där aktiviteter kan läggas upp som berör de nationella minoriteterna. Ansvar: Nämnden för konsument- och medborgarservice i samarbete med stadsledningskontoret.
Göteborgs Stad ska, så långt det är möjligt, ge muntlig eller skriftlig kommunikation på aktuellt nationellt minoritetsspråk.	9 § Utanför ett förvaltningsområde har enskild rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket. 11 § Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.	Insats: Kartläggning av medarbetares kunskaper och vilja att använda de nationella minoritetsspråken i sitt arbete under 2014. Ansvar: Stadsledningskontoret i samarbete med stadsdelsnämnder och relevanta förvaltningar
Göteborgs Stad ska, så långt det är möjligt, ge tillgång till äldreomsorg på nationellt minoritetsspråk.	18 § En kommun i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller delar av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska. Detsamma gäller kommuner utanför ett förvaltningsområde, om kommunen har tillgång till personal som är kunnig i språket.	Insats: Kartläggning av medarbetares kunskaper och vilja att använda de nationella minoritetsspråken i sitt arbete under 2014 (se ovan). Ansvar: Stadsdelsnämnder i samarbete med stadsledningskontoret
		Insats: Verka för att ha personal som talar nationella minoritetsspråk på äldreboenden och att denna tvåspråkighet ses som meriterande. Ansvar: Stadsdelsnämnder i samarbete med stadsledningskontoret
		Insats: Brukare av äldreomsorg ska ha tillgång till kontaktpersoner på sitt modersmål. Ansvar: Stadsdelsnämnder i samarbete med stadsledningskontoret
De nationella minoriteterna ska uppmärksammas och fördomar ska förebyggas.	4 § I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell	Kunskapspridning om nationella minoriteter genom att Insats: Resurs för skolorna rörande nationella minoriteter ska utvecklas. Ansvar: Stadsledningskontoret i samarbete med utbildningsnämnden
		Insats: Fortbildning rörande nationella minoriteter ska utvecklas och genomföras. Ansvar: Stadsledningskontoret i samarbete med utbildningsnämnden

	identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.	Insats: Ta fram utbildnings- och informationsmaterial om nationella minoriteter. Ansvar: Stadsledningskontoret i samarbete med utbildningsnämnden
Synligheten för de nationella minoriteternas kultur ska öka.	4 § I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.	Insats: Varje år ska de nationella minoriteternas högtidsdagar firas: Resandefolkets högtidsdag 29 september, Romernas internationella dag 8 april samt Samefolkens dag 6 februari. Former för att högtidlighålla tornedalningar och den judiska minoriteten samt ovan nämnda dagar kan ske efter samråd mellan förvaltning och respektive minoritet. Ansvar: Kulturnämnden i samarbete med stadsledningskontoret
Främjande av nationella minoriteters kultur och språk.	4 § I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.	Insats: Bidrag till främjande insatser för synliggörande av nationella minoritetskulturer. Ansvar: Kulturnämnden
		Insats: Uppmärksamma de nationella minoriteterna på stadens institutioner för kultur och bibliotek. Ansvar: Kulturnämnden
		Insats: Främja nationella minoriteters kultur och språk genom litteratur på stadens skolbibliotek. Ansvar: Stadsdelsnämnder
		Insats: Bidrag för nationella minoriteters utåtriktade kulturella samt språkliga aktiviteter. Ansvar: Kulturnämnden
		Insats: Riktade insatser för målgruppen ska utvecklas. Ansvar: Kulturnämnden, Idrotts- & föreningsnämnden
		Insats: Verksamhetsbidrag för barn & ungdomsaktiviteter samt inåtriktade kulturella aktiviteter. Ansvar: Idrotts- & föreningsnämnden

De nationella minoriteternas möjlighet till språkbruk ska öka.	4 § I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.	Insats: Utveckla möjligheten till antal elever som ges undervisning i nationella minoritetsspråk och dess dialekter. Ansvar: Stadsdelsnämnder och utbildningsnämnden
	9 § Utanför ett förvaltningsområde har enskilda rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket.	Insats: Undervisning i nationellt minoritetsspråk ska i så stor utsträckning som möjligt ske inom barnens ordinarie skolgång. Ansvar: Stadsdelsnämnder och utbildningsnämnden
	11 § Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.	Insats: Former för att kunna erbjuda undervisning i samtliga nationella minoritetsspråk samt studiehandledning ska utvecklas. Ansvar: Stadsdelsnämnder och utbildningsnämnden
		Insats: Tydliggöra möjligheten till val av modersmålsspråk i förskola, grundskola och gymnasium. Ansvar: Stadsdelsnämnder och utbildningsnämnden
		Insats: Göteborgs Stad ska ha medarbetare som finns tillgängliga och som kan prata minoritetsspråken på kontaktcenter. Ansvar: Nämnden för konsument- och medborgarservice
Göteborg som pilotkommun för romsk inkludering ska arbeta fram hållbara strukturer för fortsatt arbete för inkludering av romer.	Den nationella strategin för romsk inkludering, även kopplad internationella mänskliga rättighetslagar.	Insats: Stödjande aktiviteter för och med romer som identifieras inom pilotprojektet. Ansvar: SDN Östra Göteborg Insats: Fördjupa samrådet med romer genom att skapa temagrupper utifrån nationella strategiska målområden och som ska leda till konkreta insatser. Ansvar: SDN Östra Göteborg